

Вплив бюджетних важелів на фінансове забезпечення розвитку території

В. Г. Боронос^і

Фінансова політика – складне і багатовекторне явище, а її роль у період фінансово-економічної кризи значно зростає. У статті розглянуті основні види бюджетно-податкових важелів, а саме: бюджетні видатки, бюджетний дефіцит, податкові ставки, податкові пільги, альтернативні режими оподаткування, зміна строків сплати податків, податкові санкції та їх вплив на рівень фінансового забезпечення розвитку території, досліджено основні їх переваги та недоліки. Проаналізувавши джерела формування фінансового потенціалу та інструменти, за допомогою яких органи влади можуть впливати на його використання, доведено, що найбільший вплив на формування фінансового потенціалу та управління ним чинить бюджетно-податкова складова фінансової політики. Наведені основні напрямки та перспективи розвитку бюджетно-податкової політики в Україні.

Ключові слова: фінансові важелі, бюджетна політика, розвиток території, фінансове забезпечення.

УДК 336.221

JEL коди: E6, G28, O23

Вступ. Можливості економічного розвитку території, ефективність фінансової політики держави здебільшого залежать від наявності достатнього обсягу фінансових ресурсів. Фінансове забезпечення території є важливим елементом, базисом, що забезпечує ефективну реалізацію фінансової політики, надаючи необхідну інформацію щодо обсягу наявних та можливих фінансових ресурсів. Саме тому актуальним залишається питання підвищення рівня фінансового забезпечення території, ефективності управління її фінансовими ресурсами та оптимального їх використання, пошуку їх потенційних резервів, а також розроблення дієвих механізмів їх мобілізації.

Постановка проблеми. Важливу роль у формуванні достатнього обсягу фінансового забезпечення держави відіграють бюджетно-податкові важелі, вагомий внесок у дослідження яких зробили такі вчені, як Андрущенко В. [1], Василик О.[6], Геєць В.[7], Іоненко К. [10], Онишко С., Опарін В. [5], Павлюк К [13]., Пасічник Ю.[14], Тарангул Л., Федосов В. [5], Чуницька І. [17] та інші.

Метою дослідження є аналіз впливу бюджетних важелів на фінансове забезпечення розвитку території.

Результати дослідження. Бюджетно-податкова політика – складова фінансової політики держави у сфері оподаткування, державних витрат та державного бюджету, спрямована на забезпечення зайнятості населення і стримування інфляційних процесів. Вона є інструментом перерозподілу ВВП за допомогою системи оподаткування, бюджетних витрат та соціальних трансфертів. До кола задач бюджетно-податкової політики входять: перерозподіл національного доходу, фінансування заходів економічної і соціальної політики, стимулювання науково-технічного прогресу, створення суспільних благ (оборона, охорона здоров'я, освіта), подолання негативних зовнішніх ефектів (унаслідок приватного споживання).

^і Боронос Вікторія Георгіївна, доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту Сумського державного університету.

© В. Г. Боронос, 2013

Формування фінансового забезпечення розвитку держави в бюджетно-податковій сфері відбувається за рахунок доходів державного бюджету, а саме за рахунок таких фінансових потоків:

- загальнодержавні податки і збори (податок на прибуток підприємств, ПДВ, акцизний податок, ввізне та вивізне мито, збір за першу реєстрацію транспортного засобу, збір за спеціальне використання лісових ресурсів, води, плата за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення та інші);

- неподаткові надходження (доходи від власності та підприємницької діяльності, адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційного та побічного продажу, власні надходження бюджетних установ та інші неподаткові надходження);

- доходи від операцій із капіталом (надходження від продажу основного капіталу, надходження від реалізації державних запасів товарів, кошти від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення, надходження від продажу нематеріальних активів);

- трансферти інших держав та міжнародних організацій [3].

Окремі положення, які стосуються державної фінансової політики, можна знайти в «Державній програмі економічного і соціального розвитку України на 2012 рік та основні напрями розвитку на 2013 і 2014 роки», але навіть у цьому документі фінансова політика держави розглядається лише в розрізі її складових.

Зокрема, у рамках бюджетно-податкової політики дана програма декларує, що її реалізація «спрямована на формування сприятливого макроекономічного середовища, здійснення послідовних та ефективних заходів у податково-бюджетній сфері, забезпечення стабільності державних фінансів, високих темпів економічного зростання на основі проведення модернізації економіки держави та підвищення її конкурентоспроможності, формування бюджету на 2012 рік за принципом середньострокового бюджетного планування з чіткими фіскальними та видатковими орієнтирами» [8].

При реалізації бюджетно-податкової політики органи державної влади мають у своєму розпорядженні інструменти (важелі), за допомогою яких можуть впливати на формування і використання фінансового потенціалу держави. Ці важелі можна умовно поділити на бюджетні та податкові. До групи бюджетних важелів відносять бюджетні видатки та бюджетний дефіцит. Податкові важелі включають податкові пільги, податкові ставки, податкові санкції та інше. Так, Рубан Н. і Чуницька І. серед інструментів впливу на управління фінансовим потенціалом пропонують виділити важелі [15], перелік яких наведено у табл. 1.

Аналізуючи бюджетні важелі, слід відмітити особливо важливу роль у формуванні і управлінні фінансовим потенціалом бюджетних видатків. Необхідно констатувати, що в нашій країні структура бюджетних видатків на сьогоднішній день має переважно соціально-направлений характер. З іншого боку загальновідомою є позиція про недоцільність підвищення соціальних витрат у період економічної кризи. Для нарощення фінансового потенціалу у структурі видатків мають переважати видатки, які спрямовані на фінансування бюджетоутворюючих галузей економіки. Це повинно привести до оновлення техніко-технологічної бази підприємств, сприятиме зростанню їх прибутків, що, у свою чергу, буде збільшувати фінансовий потенціал держави. Важливим інструментом державного впливу на соціально-економічний розвиток країни є бюджетні інвестиції, які також мають прямий зв'язок із рівнем фінансового потенціалу. Враховуючи обмеженість державних коштів, перед органами державної

влади постає завдання чіткого формулювання методологічних засад щодо відбору пріоритетних напрямів бюджетних інвестицій, а також здійснення ефективного контролю за їх використанням.

Таблиця 1 – Характеристика бюджетно-податкових важелів в Україні [4]

Важелі	Види	Підвиди	Застосування в Україні
Бюджетні важелі	Бюджетні видатки	Бюджетний кредит	+
		Бюджетні інвестиції	+
		Структура видатків (питома вага видатків на економічний розвиток, соціальні програми тощо)	+
	Бюджетний дефіцит	Розмір дефіциту	+
		Спосіб фінансування дефіциту	+
Податкові важелі	Податкові ставки	Податкове навантаження	+
	Податкові пільги	Інвестиційний податковий кредит	-
		Інвестиційна податкова знижка	-
		Зниження ставки оподаткування	+
		Зменшення величини об'єкта оподаткування	+
		Податкові канікули	-
		Звільнення від оподаткування окремих операцій	+
		Звільнення від оподаткування окремих платників податків	+
	Альтернативні режими оподаткування	Спрощена система оподаткування	+
		Спеціальні (вільні) економічні зони	+
	Зміна строків сплати податків	Відстрочення платежу	+
		Розстрочення платежу	+
	Податкові санкції	Штрафи	+
		Пеня	+
		Відміна пільгового режиму оподаткування	+

Стосовно бюджетного дефіциту як можливого інструменту управління фінансовим потенціалом можна відмітити наявність оберненого зв'язку у вигляді такої залежності: 1) зі збільшенням розміру бюджетного дефіциту скорочуються витрати на капітальні вкладення та фінансування бюджетоутримуючих галузей, що призводить до зменшення фінансового потенціалу держави; 2) скорочення розміру бюджетного дефіциту приводить до збільшення фінансування реального сектору економіки (інноваційної сфери), що позитивно впливає на формування фінансового потенціалу.

Комплексний розгляд доходів і витрат державного бюджету виявляє проблему існування дефіциту державного бюджету, яка є актуальною не тільки для України, а й для багатьох інших країн світу. Перевищення витрат державного бюджету над доходами вимагає постійного пошуку додаткових джерел їх фінансування, які, у свою чергу, потребують своєчасного обслуговування, що призводить до подальшого збільшення навантаження на витратну частину бюджету та до зростання державного боргу.

Податкові важелі справляють значний вплив на фінансове забезпечення розвитку території. Центральне місце серед податкових інструментів впливу, на наш погляд, займають податкові ставки. Наразі у податковій політиці можна відмітити тенденцію до посилення фіскального тиску на економіку, що вкрай негативно впливає й на без того складне становище суб'єктів господарювання. Аналізуючи вплив податків на формування і управління фінансовим потенціалом, необхідно виділити три бюджетоутворюючі податки – ПДВ, податок на прибуток підприємств та податок із доходів фізичних осіб, – які забезпечують найбільш вагомий вплив на фінансовий потенціал. Зростання податкового навантаження за рахунок збільшення податку на прибуток може призвести до зменшення темпів зростання реального ВВП, а звідси і до зменшення фінансового потенціалу держави. ПДВ та податок на доходи фізичних осіб впливають також на формування фінансових ресурсів населення. При цьому необхідно відмітити, що чим більше заощаджень має населення, тим імовірніше ці заощадження через банківський сектор будуть інвестовані в економіку країни.

Наступним інструментом управління фінансовим потенціалом є податкові пільги. Про їх вплив на фінансовий потенціал країни можна судити, розглянувши, куди саме був спрямований прибуток, отриманий від податкових пільг. Пільги повинні не просто збільшувати прибуток підприємств, а стимулювати власника до вкладання отриманих коштів у розвиток виробництва, до інвестиційної діяльності, зростання ефективності використання ресурсів і т.п. У інших випадках держава буде недоотримувати податкові надходження, а отже, не відбудеться і зростання фінансового потенціалу. З огляду на це пільги, метою запровадження яких є зростання фінансового потенціалу держави, мають інвестиційний характер. До таких пільг можна віднести інвестиційну податкову знижку, інвестиційний податковий кредит та прискорену амортизацію.

Важливу роль у формуванні фінансового потенціалу та в управлінні ним на рівні держави відіграють бюджетні трансферти. Практика свідчить, що у структурі міжбюджетних трансфертів в Україні дотації вирівнювання переважають субвенції, а серед субвенцій – кошти, спрямовані на фінансування видатків із надання пільг і житлових субсидій населенню та виконання державних програм соціального захисту населення. Зрозуміло, що така структура міжбюджетних трансфертів не підвищує фінансового потенціалу, оскільки спрямована на підтримку населення [17].

Аналіз бюджетних важелів впливу на формування фінансового потенціалу держави дозволив виділити ряд слабких місць, що схематично подано на рис. 1.

Реалізація бюджетно-податкової політики на регіональному рівні має певні особливості, що, у свою чергу, відображається і на фінансовому потенціалі регіону. Бюджетно-податкова реформа 2010–2011 років привела до змін у системі регулювання та функціонування місцевих бюджетів. Ухвалення нової редакції Бюджетного кодексу та Податкового кодексу, Державного бюджету на 2012 рік сприяють наданню місцевому самоврядуванню більшого фінансового змісту та зміцнюють підґрунтя для ефективного виконання органами місцевого самоврядування функцій на рівні регіонів та громад [9]. Так, за даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України у першому півріччі 2011 р. функціонування сфери бюджету у більшості регіонів України характеризувалося низкою позитивних тенденцій, зокрема нарощенням доходів місцевих бюджетів (без трансфертів), зростання яких спостерігалось у 26 регіонах.

При цьому в усіх 26 регіонах приріст доходів місцевих бюджетів перевищував відповідний показник попереднього року [12].

Особливістю формування бюджетно-податкової політики є те, що акцент у наповненні дохідної частини бюджету зроблено на податкові надходження, хоча в окремі роки інші джерела доходів мали значну питому вагу (наприклад, у 2004 році неподаткові надходження дорівнювали половині суми податкових надходжень: 32 і 64% відповідно). Певною мірою це звужує можливості щодо наповнення бюджету у випадку, коли економічна кон'юнктура є несприятливою.

Якщо розглядати статтю податкових надходжень у розрізі її складових, можна помітити тенденцію підвищення ролі непрямих податків і зборів (питома вага ПДВ та акцизів доходять до 70% від суми податкових надходжень). Вони безпосередньо не залежать від фінансових результатів діяльності економічних суб'єктів, тому з одного боку уряд створює умови для більш прогнозованих розмірів доходів бюджету, але поряд із цим така ситуація свідчить про небажання або неможливість органів влади ефективно впливати на темпи економічного зростання (яке і створює передумови для збільшення доходів підприємств і населення).

Що стосується видаткової частини державного бюджету, то всі статті видатків зросли за період, що аналізується, у кілька разів. Найбільші темпи зростання мають житлово-комунальне господарство та духовний і фізичний розвиток, хоча їх питома вага у структурі видатків залишається стабільно низькою (менше 1 і 2% у 2010 р. відповідно). Також традиційно низькими (менше 1%) є витрати на охорону навколишнього середовища, що не дозволяє повною мірою реалізувати заходи екологічної політики держави.

Ще одним негативним проявом недосконалої політики у сфері видатків бюджету є поступове зменшення питомої ваги витрат на охорону здоров'я (менше 3%) і оборону (менше 4%). Якщо процеси роззброєння можна вважати більш-менш природними, то вирішення задачі забезпечення належного рівня життєдіяльності військових та членів їх сімей, вочевидь, такою політикою не може бути здійснено. Що стосується проблем медицини у галузі охорони здоров'я, то вони мають хронічний характер і також не вирішуються, хоча її фінансування і зросло більш ніж у 5 разів.

Майже чверть усіх коштів державного бюджету перерозподіляється до бюджетів інших рівнів, займаючи стабільну частку у структурі бюджету упродовж останніх 5 років.

Таблиця 2 із підсумковими даними дає можливість оцінити незначний вплив фінансових ресурсів, які знаходяться у місцевих органах влади. У більшості областей навіть обсяги зовнішніх інвестицій є більшими, не говорячи про те, що фінансовий потенціал домогосподарств або суб'єктів господарювання є більшим у 10–20 разів. Таке несприятливе положення потребує необхідності радикального перегляду державної фінансової політики і надання місцевим органам влади більшої автономії і можливостей щодо розпорядження фінансовими ресурсами регіонів. Існуюча ж система міжбюджетного вирівнювання, а також існуючий розподіл міжбюджетних трансфертів не лише не створюють передумов для фінансової самостійності регіонів, а, навпаки, призводять до їх повної залежності від центру. Зважаючи на те, що майже всі регіони України є дотаційними, говорити про фінансову незалежність регіонів не доводиться.

Висновки і перспективи подальших наукових розробок. Проаналізувавши джерела формування фінансового потенціалу та інструменти, за допомогою яких органи влади можуть впливати на його використання, можна стверджувати, що в Україні

Таблиця 2 – Фінансовий потенціал областей України (станом на 2010 р.) [4]

Область/ регіон	Значення показників фінансового потенціалу, млн грн							
	Домогосподарств	Суб'єктів господарювання	Банків	Місцевих органів влади	Інвестиційна складова	Зовнішньоекономічна складова	Загальнодержавна складова	Разом
АР Крим	55 829	42 736	37 747	5 004	7 764	4 785	42 793	196 658
Вінницька	37 221	30 706	13 304	1 929	1 686	1 484	30 111	116 442
Волинська	22 480	18 392	10 894	1 065	2 731	-1 073	18 912	73 402
Дніпро- петровська	106 127	267 460	61 648	7 049	59 412	20 108	61 212	583 017
Донецька	131 835	257 759	86 286	8 611	16 359	80 666	81 483	662 999
Житомирська	28 941	19 308	12 376	1 638	1 959	-296	23 456	87 382
Закарпатська	25 062	13 093	11 959	1 141	2 877	-1 448	22 708	75 391
Запорізька	51 366	84 079	21 670	3 262	7 459	15 117	33 050	216 002
Івано- Франківська	30 569	21 405	18 320	1 466	4 306	-703	25 187	100 550
Київська	259 306	565 503	215 787	18 071	186 187	-154 956	82 216	1 172 114
Кіровоградська	22 110	18 730	12 136	1 250	520	1 266	18 567	74 578
Луганська	55 630	84 014	32 975	3 383	5 006	18 297	42 169	241 474
Львівська	62 824	50 021	44 220	3 378	10 108	-8 044	46 511	209 017
Миколаївська	30 270	32 437	19 672	1 686	1 438	6 971	21 699	114 173
Одеська	72 389	78 604	45 388	4 424	8 927	-6 935	43 617	246 414
Полтавська	38 134	71 940	26 977	2 591	4 218	8 507	27 356	179 723
Рівненська	24 977	20 360	12 289	1 320	2 416	1	21 008	82 370
Сумська	26 897	22 811	17 628	1 528	2 838	2 030	21 386	95 116
Тернопільська	21 751	12 272	10 623	978	517	-608	19 864	65 396
Харківська	79 544	82 938	35 908	4 426	21 469	-4 132	50 515	270 668
Херсонська	24 443	20 559	12 844	1 249	1 609	1 823	19 946	82 474
Хмельницька	30 541	20 300	14 371	1 525	1 456	-1 304	24 335	91 224
Черкаська	28 835	38 325	20 756	1 754	2 278	2 265	23 628	117 840
Чернівецька	18 612	8 594	9 426	945	494	-23	16 498	54 547
Чернігівська	24 862	19 936	13 808	1 286	753	-552	20 244	80 336
Разом	1310553	1902282	819010	80959	354785	-16755	838472	5289306

фінансовий потенціал на рівні держави не може бути реалізований тільки за рахунок засобів бюджетно-податкової політики, особливо враховуючи існуючі негаразди в цій сфері, серед яких слід окремо відмітити порушення збалансованості державного бюджету України, незначні (за обсягами) суми бюджетних коштів та їх хронічний дефіцит, неефективне використання бюджетних коштів, нераціональну структуру витрат, надмірну централізацію фінансових ресурсів, що не стимулює місцеві органи влади та місцевого самоврядування до максимальної мобілізації власних ресурсів регіонів. Це прямо позначається на нерозвиненості бюджетної системи і фінансової політики країни [2; 10].

Актуальними залишаються такі проблеми, як наявність із боку суб'єктів господарювання і населення значного ухилення від повноцінної сплати податків, втрати бюджету від надання пільг, високе податкове навантаження. Серед принципово нових умов, що вплинули на «характер і зміст бюджетної політики, додатково з'явилися такі, що пов'язані з низькою фінансовою та управлінською дисципліною, масовою тінізацією економіки, неефективністю витрат, марнотратством, прямим розкраданням державних коштів у особливо великих розмірах», – зазначає Геєць В. [7].

В Україні і досі мають місце системні проблеми, які супроводжують реформування бюджетно-податкової сфери і вирішальним чином впливають на стабільний регіональний розвиток. Серед цих проблем слід відзначити зменшення фіскального потенціалу місцевих податків та зборів, неповне використання потенціалів оподаткування. Перелік місцевих податків та зборів в Україні було суттєво реформовано. Було виключено ті податки, які переважна більшість населення не сплачувала і контролювати сплату яких державі було економічно недоцільно. До обов'язкових місцевих податків передано єдиний податок, введено податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, збір за місця для паркування, туристичний збір. Причому перші три є обов'язковими для встановлення місцевою радою на території поширення її повноважень, а запровадження інших є правом місцевих рад. У бюджетів місцевого самоврядування було забрано такі вагомні джерела надходжень, як податок з реклами та ринковий збір, що становили до 90% у структурі місцевих податків та зборів.

Нереалізованою та такою, що не враховується офіційною статистикою, складовою фінансового потенціалу в Україні є тіньова економіка та податковий борг. Ці складові мають великі резерви збільшення податкових надходжень. «Зниження частки тіньової економіки в економіці України сприяє мобілізації нових податкових джерел до реального податкового потенціалу. Водночас податковий борг і податкові пільги належать до нарахованої, але не стягнутої частки реального податкового потенціалу і також є резервом його розширення», – зазначає Карбунар М. [11].

Досить важливою проблемою для України залишається низька ефективність використання бюджетних інвестицій, а також необґрунтованість їх спрямування на ті або інші заходи. Недосконалість податкової системи, нестабільна політична та економічна ситуація в Україні не сприяє поживленню інвестиційного клімату, хоча саме інвестиції могли б стати вагомим джерелом фінансування виробничих процесів та інструментом зростання фінансового потенціалу як підприємств, так і територій.

Література

1. *Андрущенко, В. Л.* Фіскальне адміністрування як наука і мистецтво // В. Л. Андрущенко // *Фінанси України.* – 2003. – № 6. – 27–35 с.
2. *Березянюк, Т. В.* Особливості державного управління національною бюджетною системою в

**В. Г. Боронос. Вплив бюджетних важелів
на фінансове забезпечення розвитку території**

- ринковому форматі / Т. В. Березяно // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 1. – С. 24–28.
3. *Боронос, В. Г.* Методологічні засади управління фінансовим потенціалом території / В. Г. Боронос. – Суми : Сумський державний університет, 2011. – 310 с.
 4. *Боронос, В. Г.* Фінансовий потенціал території у державній фінансовій політиці: методологія і практика управління [Текст] : дис. д-ра екон. наук / В. Г. Боронос // Сумський державний університет. – Суми, 2012. – 434 с.
 5. Бюджетний менеджмент: підручник / [В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін.] ; за заг. ред. В. Федосова. – Київ: КНЕУ, 2004. – 864 с.
 6. *Василик, О. Д.* Державні фінанси України : підручник / Василик О. Д., Павлюк К. В. – Київ : Центр навчальної літератури, 2004. – 608 с.
 7. *Геєць, В. М.* Формування дохідної частини бюджету: підсумки, проблеми, перспективи // В. М. Геєць // Економіка і прогнозування. – 2004. – № 1. – С. – 9–31.
 8. *Державна* програма економічного і соціального розвитку України на 2012 рік та основні напрями розвитку на 2013 і 2014 роки. Закон України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/>.
 9. *Зміни* бюджетно-податкового регулювання регіонального розвитку: перші підсумки : Аналітична записка / Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/647>.
 10. *Іоненко, К. В.* Формування поняття “фінансовий потенціал регіону” та визначення його структури / К. В. Іоненко // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2004. – № 194, Т. 3. – С. 782–792.
 11. *Карбунар, М.* Податковий інструментарій фінансового забезпечення розвитку територій в Україні. Матеріали всеукраїнської студентської інтернет-конференції [Електронний ресурс] / М. Карбунар. – Режим доступу : <http://conf-cv.at.ua/forum/58-628-1>.
 12. *Офіційний сайт* Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.kmu.gov.ua>.
 13. *Павлюк, К. В.* Фінансові ресурси держави. – Київ : НІОС, 1998. – 175 с.
 14. *Пасічник, Ю. В.* Бюджетний потенціал економічного зростання в Україні : монографія / Ю. В. Пасічник. – Донецьк : Юго-Восток, 2006. – 642 с.
 15. *Рубан, Н. І.* Джерела ефективності бюджетно-податкових важелів в умовах кризи фінансових відносин / Н. І. Рубан, І. І. Чуницька // Науковий вісник Національного університету ДПС України. – 2010. – № 1 (48). – С. 42–48.
 16. *Тацій, В.* Правові засоби детінізації економіки // В. Тацій // Вісник НАН України. – 2001. – № 4. – С. 4–8.
 17. *Чуницька, І. І.* Бюджетно-податкові важелі формування фінансового потенціалу держави [Текст] : автореферат дис. ... кандидата економічних наук / І. І. Чуницька // Податкова академія України. – Ірпінь, 2009. – 18 с.

Отримано 01.10.2012 р.

Влияние бюджетных рычагов на финансовое обеспечение развития территории

ВИКТОРИЯ ГЕОРГИЕВНА БОРОНОС*

** доктор экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов и кредита
Сумского государственного университета,
ул. Р.-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина,
тел.: 00-380-542-335383, e-mail: boronos_v@mail.ru*

Финансовая политика – это сложное и многовекторное явление, а ее роль в период финансово-экономического кризиса значительно возрастает. В статье рассмотрены основные виды бюджетно-налоговых рычагов, а именно: бюджетные расходы, бюджетный дефицит, налоговые ставки, налоговые льготы, альтернативные режимы налогообложения, изменение

сроков уплаты налогов, налоговые санкции и их влияние на уровень финансового обеспечения развития территории, исследованы основные их преимущества и недостатки. Проанализировав источники формирования финансового потенциала и инструменты, с помощью которых органы власти могут влиять на его использование, доказано, что наибольшее влияние на формирование финансового потенциала и управление им оказывает бюджетно-налоговая составляющая финансовой политики. Приведены основные направления и перспективы развития бюджетно-налоговой политики в Украине.

Ключевые слова: финансовые рычаги, бюджетная политика, развитие территории, финансовое обеспечение.

Mechanism of Economic Regulation, 2013, No 1, 196–206
ISSN 1726-8699 (print)

**Influence of the Budgetary Levers
on Financial Security of Development of the Territory**

VIKTORIA H. BORONOS*

* *Dr. (Economics), Associate Professor, Associate Professor Department of Finance and Credit,
Sumy State University,
R.-Korsakova Street, 2, Sumy, 40007, Ukraine,
phone: 00-380-542-335383, e-mail: boronos_v@mail.ru*

Manuscript received 1 October 2012.

The financial policy is a complex and multivector phenomenon, and its role during financial and economic crisis considerably increases. In article main types of budgetary-tax levers are considered, namely: the budgetary expenses, the budgetary deficiency, tax rates, the tax privileges, alternative modes of the taxation, change of terms of payment of taxes, tax sanctions and their influence on level of financial security of development of the territory. Their main advantages and disadvantages are analysed. Having analysed sources of formation of financial potential and tools by means of which authorities can influence its use, it is proved that the greatest influence on formation of financial potential and management to them is rendered by a budgetary and tax component of financial policy. Prospects of development of a budgetary tax policy in Ukraine are given.

Keywords: financial leverages, budgetary policy, territory development, financial security

JEL Codes: E6, G28, O23

Tables: 2; Figures: 1; References: 17

Language of the article: Ukrainian

References

1. *Andrushchenko, V. L.* (2003) “Fiscal administration as science and art”, *Finance of Ukraine*, 6, 37–35 (*In Ukrainian*)
2. *Berezyanko, T. V.* (2010) “Features of public administration by national budgetary system in a market format,” *Investment: Practice and Experience*, 1, 24–28 (*In Ukrainian*)
3. *Boronos, V. G.* (2011) “Methodological bases of management of the financial potential of the territory”, Sumy, Sumy State University, 310. (*In Ukrainian*)
4. *Boronos, V. G.* (2012) “Financial potential of the territory in the state financial policy: methodology and practice of management”, Sumy, Sumy State University, 434. (*In Ukrainian*)
5. *Fedosov, V., Oparin V., Safonova L.* (2004) *Budgetary management*, Kyiv, KNEU. (*In Ukrainian*)
6. *Vasylyk, O. D., Pavliuk K. V.* (2004) *Public Finances in Ukraine*, Kyiv, Center of educational

- literature. (In Ukrainian)
7. Heiets, V. M. (2004) "Formation of revenues of the budget: results, problems, prospects", *Economics and prediction*, 1, 9–31. (In Ukrainian)
 8. *State program of economic and social development of Ukraine in 2012 and the main directions of development in 2013 and 2014*. Law of Ukraine, <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/>. (In Ukrainian)
 9. *Changes of budgetary and tax regulation of regional development: first results: Analytical note*, <http://www.niss.gov.ua/articles/647>. (In Ukrainian)
 10. Ionenko, K. V. (2004) "Formation of the concept «financial capacity of the region» and definition of its structure", *Economy: theory and practice problems*, 104 (3), 782–792. (In Ukrainian)
 11. Karbunar, M. (2011) "Tax instruments of financial security of development of territories in Ukraine", <http://conf-cv.at.ua/forum/58-628-1>. (In Ukrainian)
 12. *The official website of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine*, <http://www.me.kmu.gov.ua>. (In Ukrainian)
 13. Pavliuk, K. V. (1998) *Financial resources of the state*, Kyiv, NIOС (In Ukrainian)
 14. Pasichnyk, Yu. V. (2006) *Budget potential of economic growth in Ukraine*, Donets'k (In Ukrainian)
 15. Ruban, N. I., Chynytska, I. I. (2010) "Sources of efficiency of budgetary and tax levers in the conditions of crisis of the financial relations", *Scientific Journal of National University of State Tax Service of Ukraine*, 1(48), 42–48. (In Ukrainian)
 16. Tatsiy, V. (2001) "Legal means of a detenization of economy", *Messenger of NAN of Ukraine*, 4, 4–8. (In Ukrainian)
 17. Chynytska, I. I. (2009) "Budgetary and tax levers of formation of financial capacity of the state", Irpin, Tax Academy of Ukraine, 18. (In Ukrainian)